

TIME:

CLASS – VII

M.M.- 80

प्र:—1 निम्नलिखित गद्यांशं पठित्वा प्रश्नान् उत्तरत –

10

सूर्यः अस्तं गच्छति । सर्वत्र अन्धकारस्य राज्यं अस्ति । खगाः स्वनीडानि आगच्छन्ति । मन्दिरेषु शंखानां शब्दः भवति । पथिकाः विश्रामं कुर्वन्ति । कृषकाः स्वगृहाणि प्रति आगच्छन्ति । बालाः अपि क्रीडा क्षेत्रात् स्व-स्व गृहं आगच्छन्ति । गृहे ते भोजनम् खादिष्यन्ति । विद्यालये पठितान् पाठान् स्मरिष्यन्ति तत्पश्चात् शयनाय गमिष्यन्ति ॥

क एक पदेन उत्तरत –

1 कः अस्तं गच्छति ?	2 के स्वगृहाणि प्रति आगच्छन्ति ?
3 सर्वत्र कस्य राज्यं अस्ति ?	4 के स्वनीडानि आगच्छन्ति ?

ख पूर्ण वाक्येन उत्तरत –

1 कुत्र शंखानां शब्दः भवति ?	2 के विश्रामं कुर्वन्ति ?

ग निर्देशानुसारं उत्तरत –

- 1 " मन्दिरेषु " पदे का विभक्ति ? (सप्तमी , चतुर्थी ,)
- 2 गच्छति कः धातु ? (गम्, पठ् , लिख्)

प्र –2 हिन्दी अनुवादं कुरुत –

10

(क) भारते जनाः परिवारस्य पूर्णतायै पुत्रम् एव इच्छन्ति । पुत्रया अपेक्षायाः पुत्रस्य महत्त्वम् अधिकम् अस्ति । एतत् न समीचीनम् । एतस्याः रूढिगत – मानसिकतायाः परिवर्नाथं भारत सर्वकारेण " बाला रक्ष्यताम् बाला पाठ्यताम् । अभियानस्य आरम्भः कृतः ।

(ख) श्रद्धावान् लभते ज्ञानं तत्परः संयतेन्द्रियः ।

ज्ञानं लब्ध्वा परां शान्तिमचिरेणधिगच्छति ॥

प्र:—3 एकपदेन उत्तरत –

8

- 1) कूपे कः वसति स्म ?
- 2) पर्यावरणस्य रक्षणे केषां रक्षणम् ?
- 3) साइनायाः पितुः नाम किमस्ति ?
- 4) गीता कस्य ग्रन्थस्य अंशः अस्ति ?
- 5) गीतायाः श्रोता कः ?
- 6) आर्शीवादः कस्मात् मिलति ?
- 7) चरणस्पर्शः कम् विनश्यति ?
- 8) कलाम महोदयः केषां निर्माणे दक्षः आसीत् ?

प्र-3 पूर्ण वाक्येन उत्तरत –

8

1) भारते पुत्रयाः अपेक्षया कस्य महत्त्वम् अधिकम् अस्ति ?	2) योगः किम् उच्यते ?
3) अभिवादनशीलस्य किं किं वर्धन्ते?	4) ऋग्वेदस्य किम् आदर्शवाक्यं स्मर्तव्यम् ?

प्रः-4 रेखांकित पदानि आधृत्य प्रश्न निर्माणं कुरुत -

8

- 1) विश्वमानवाय नमः । (कस्मै , कुत्र)
- 2) विमानानि दृष्ट्वा प्रक्षेपास्त्रं रचयितुम् इच्छाऽभवत् । (कानि , कस्य)
- 3) मातुः नामः उषारानी अस्ति । (कस्याः , किम्)
- 4) वृक्षैः छाया प्रप्यते । (का , कानि)
- 5) वस्त्राणां निर्माणे वृक्षाः सहायकाः । (के , केषाम्)
- 6) श्रद्धावान् लभते ज्ञानम् । (कः , किम्)
- 7) कर्मणि एव अधिकारः ते । (कस्मिन् , कस्याः)
- 8) गीतायाः उपदेशः कुरुक्षेत्रे अभवत् । (कदा , कुत्र)

प्रः-5 निम्न पदानि द्वे -द्वे पर्यायपदं लिखत -

6

वृक्षाः, मेघः , वनम् , धरा , वायुः , अग्निः

प्रः-6 निर्देशानुसार उत्तरत -

6

- क) 'मण्डूकः कूपं स्वच्छं करोति ' इत्यत्र कर्तृपदं किम् । (करोति , मण्डूकः)
- ख) 'वसुधा एव कुटुम्बकम् ' इत्यत्र अव्ययपदं किम् । (एव , वसुधा)
- ग) अज्ञानं पदस्य विपर्ययं पदं किम् । (अज्ञानं , मूर्खः)
- घ) लब्ध्वा पदे प्रत्ययः कः ? (ल्यप् , क्त्वा)
- ङ) पितामहः पदे लिंगम् किम् ? (स्त्रीलिंगम् , पुल्लिंगम्)
- च) तस्या मातुः नाम उषारानी अस्ति ' अत्र तस्या पदं कस्मै प्रयुक्तम् ? (चन्द्राशु , साइनायै)

प्रः-8 लट्लकारस्य क्रियापदानि उचित विधिलिङ्ग लकारे मेलयत-

5

- क) वपामि सिञ्चते
- ख) खनयति गच्छेताम्
- ग) रचयसि वपेयम्
- घ) गच्छतः खनेतम्
- ग) सिञ्चति रचयेः

प्रः-9 निम्नलिखित पदानां पदपरिचयं लिखत - भारतस्य , रेलयानात् , कलामाय

3

प्रः-10 उचितं पदैः रिक्त स्थानानि पूरयत -

4

(इति , प्रति , वृक्षस्य , अपि)

- 1) अधः बालकाः क्रीडन्ति ।
- 2) ते काव्यं पठन्ति , नाटकम्..... पठन्ति ।
- 3) अहं ग्रामम् गच्छामि ।
- 4) "सत्यमेव जयते" उपनिषदः वाक्यम् ।

प्रः-11 निर्देशानुसारं धातुरुपं शब्दरूपं लिखत -

12

- क) पिता शब्दरूपस्य सप्तमी विभक्ति
- ख) मति शब्दरूपस्य पंचमी विभक्ति
- ग) गम् धातु रूप (लोट् लकार) प्रथम पुरुष ।
- घ) अस् धातु रूप (लृट् लकार) मध्यम पुरुष